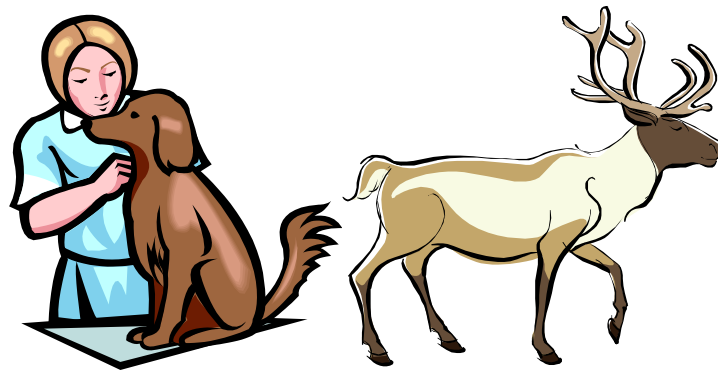

**INARIN KUNNAN SUUNNITELMA
ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUISTA JA ELÄINTEN TERVEYDEN
JA HYVINVOINNIN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ
YHTEISTOIMINTA-ALUEELLA VUOSILLE 2015 - 2019
päivitys vuodelle 2017**

**27.01.2017
Minna Saramo**

**Sosiaali- ja terveyslautakunnan
ympäristöjaosto 31.01.2017 § 4**

Sisällys

- 1 Johdanto
- 2 Toimintaympäristö
  - 2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset
  - 2.2 Yhteistoiminta-alue
- 3 Alueelliset suunnitelmat
- 4 Voimavarat
  - 4.1 Resurssitarpeen kartoitus
  - 4.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako
  - 4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen
  - 4.4 Yksityinen palvelutarjonta
- 5 Tietojärjestelmät
- 6 Yhteistyö ja viestintä
  - 6.1 Viranomaisien välinen yhteistyö ja tiedotus
  - 6.2 Erityistilanneviestintä
- 7 Maksut
- 8 Valvonnan toimeenpano
  - 8.1 Hankkeet
  - 8.2 Eläinten terveyden valvonta
    - 8.2.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset
    - 8.2.3 Zoonoosien valvonta
    - 8.2.4 Terveysvalvontaohjelmat
    - 8.2.5 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus
    - 8.2.6 Kyyhkyslakat
    - 8.2.7 Muu tautiseuranta
    - 8.2.8 Eläinten keinollinen lisääntyminen
    - 8.2.9 Eläimistä saatavat sivutuotteet
      - 8.2.9.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä
      - 8.2.9.2 Laitosten valvonta
      - 8.2.9.3 Sivutuotteiden hautaaminen
      - 8.2.9.4 Käsittelemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat
    - 8.2.10 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti ja sen valvonta
    - 8.2.11 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus
    - 8.2.12 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti
      - 8.2.12.1 Sisämarkkinatuonti ja -vientä
      - 8.2.12.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin
  - 8.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta
    - 8.3.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus
    - 8.3.2 Tiloilla tehtävät EU-eläinsuojelutarkastukset
    - 8.3.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus
    - 8.3.4 Eläinsuojeluvalvojat
    - 8.3.5 Eläinkuljetukset
    - 8.3.6 Teurastamot ja pienteurastamot
  - 8.4 Eläinten lääkitsemisen valvonta
  - 8.5 Tukivalvonta 3

- 9 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano
    - 9.1 Peruseläinlääkäripalvelu
      - 9.1.1 Sisältö
        - 9.1.1.1 Puhelinneuvonta
        - 9.1.1.2 Sairaanhoido
        - 9.1.1.3 Terveystenhoito
        - 9.1.1.4 Eläinten lopetus
        - 9.1.1.5 Todistukset
    - 9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto
    - 9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu
    - 9.4 Saatavuus- ja laatuavoitteet
    - 9.5 Toimitilat
    - 9.6 Välineresurssit
    - 9.7 Ostopalvelut
    - 9.8 Perustason ylittävät palvelut
      - 9.8.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut
      - 9.8.2 Remissiomahdollisuudet
      - 9.8.3 Laboratoriopalvelut
  - 10 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta
  - 11 Laatu
  - 12 Seuranta ja raportointi
    - 12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta
    - 12.2 VASU-raportointi
    - 12.3 Muut viranomaisen pyytämät raportit ja tilastot
    - 12.4 Eläintaudeista ilmoittaminen
    - 12.5 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi
- Liite 1. Resurssitarpeen kartoitus Pelkosenniemi/Savukoski, Kemijärvi, Salla
 Liite 2. Henkilöstösuunnitelma ja tehtäväkuvaukset 4

1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain (785/2009) 10 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Kunnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä myös kunnallista ympäristöterveydenhuollon valvontayksikköä tai ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita.

Lain mukaan suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoituksista suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma ja alueellinen valvontasuunnitelma ja se on arvioitava ja tarkastettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Kunnallisessa suunnitelmassa kunnan tulee kuvata miten kunnaneläinlääkäreille määrättyjen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Erityisesti tulee kuvata valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Inarin ja Utsjoen ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun yhteistoiminta-alueen valvontaohjelma vuosille 2015-19 on toimitettu Lapin aluehallintovirastolle. Tämä on päivitys vuodelle 2017.

2 Toimintaympäristö

2.1 Toimintaympäristö ja sen muutokset

Inarin ja Utsjoen yhteistoiminta-alueen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontakenttä on melko monipuolinen. Yhteistoiminta-alueen kuntakeskusten välimatkat ovat pitkät.

Alkutuotanto on porotaloudesta johtuen erityisen tärkeässä roolissa. Inarin ja Utsjoen alueella toimii 10 paliskuntaa. Utsjoella Kaldoaivi ja Paistunturi, Inarin kunnassa Hammastunturin, Ivalon, Mudduksen, Muotkatunturin, Näätämön, Paatsjoen, Sallivaaran ja Vätsärin paliskunnat. Eloporoluku koko yhteistoiminta-alueella on yhteensä 50 800. Kotieläintilojen määrä on vähentynyt vuosittain ja vähenee vielä ellei tiloille löydy jatkajia. Maitotilojen lisäksi yhteistoiminta-alueella sijaitsee yksi lihantuotantotila

Lihatalouden ohella yhteistoiminta-alueella on myös aktiivista kalataloustoimintaa (kalanviljelyä ja kaupallista kalastusta).

Inari on Suomen suurin kunta ja yksi suurimmista ja kansainvälisimmistä matkailukunnista. Matkailulla onkin tärkeä osuus paikallisessa elinkeinoelämässä niin Inarissa kuin Utsjoella. Alueella on useita koiravaljakkoyrittäjiä ja poroajelu-, moottorikelkkailu-, hevos- ym. ohjelmapalveluntarjoajia.

Matkailun, sen lukuisten oheispalveluiden ja alkutuotannon lisäksi alueen keskeisiä elinkeinoja ovat metsätalous, koulutustoiminta sekä muut yksityiset palvelutoiminnot. Perinteisten elinkeinojen joukkoon on noussut kylmäteknologia ja erityisesti auto- ja rengastestaus.

Ylä-Lapin väkiluvun trendi on ollut laskeva. Viimeisimmän väestötiedon mukaan yhteistoiminta-alueella asui 8039 asukasta (Inarissa 6792, Utsjoella 1247 – tilanne 31.1.2016). Yhteistoiminta-alueen pinta-ala on 22 704 km² ja väestötiheys Inarissa 0,45 asukas/km², Utsjoella 0,24 asukasta/km².

Lemmikkieläimiä on suhteessa väestöön paljon. Osaltaan tähän vaikuttavat valjakkoyrittäjät, osaltaan alueen vahva metsästysperinne (metsästyskoirien suhteellinen osuus suuri). Inarin kunnalla on yhteistä rajaa Venäjän ja Norjan kanssa, Utsjoen kunnalla Norjan kanssa. Virallisia rajanylityspaikkoja kansainväliselle ajoneuvoliikenteelle sijaitsee Raja-Joosepissa, Näätämössä, Karigasniemellä, Utsjoella ja Nuorgamissa.

2.2 Yhteistoiminta-alue

Inarin ja Utsjoen ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun yhteistoiminta-alue aloitti toimintansa lakisääteisesti 1.1.2008. Vuonna 2011 yhteistoiminta-alueen toimintoihin on liitetty myös maaseutuhallinto. Alueella on harva asutus ja pitkät etäisyydet. Eläinlääkärit (3 virkaa) ovat Inarin kunnan palveluksessa. Kahden eläinlääkärin vakituinen sijoituspaikka on Ivalossa ja yhden Utsjoen kunnan puolella. Keväällä 2015 eläinlääkintähuollon päivystys siirrettiin keskitettyyn yhteydenotto-palveluun. Alueen päivystävän eläinlääkärin tavoittaa virka-ajan ulkopuolella numerosta 0600- 16633. Päivystysnumero on maksullinen, 2,89eur/min + pvm. Virka-aikaan ovat käytössä kuntien eläinlääkäreiden omat matkapuhelinnumerot.

3 Alueelliset suunnitelmat

Lapin aluehallintoviraston vastaavaan suunnitelmaan on perehdytty.

4 Voimavarat

4.1 Resurssitarpeen kartoitus

EVIRAn lomakkeet ovat suunnitelman liitteenä 1.

4.2 Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako

Yhteistoiminta-alueen palveluksessa on yhteensä 3 eläinlääkärää, 2 terveydensuojelutarkastajaa, ympäristötarkastaja, maataloussihteeri ja toimistos sihteeri. Toinen terveydensuojelutarkastaja on nimitetty ympäristöyksikön johtajaksi vastaten siten valvontatyön lisäksi yksikön hallinnosta.

Kunnaneläinlääkäreiden tehtäväkuvaukset ovat suunnitelman liitteenä 2.

Inarin ja Utsjoen yhteistoiminta-alueella resurssitarpeen kartoitus ja käytäntö ovat osoittaneet, että eläinlääkintähuollon nykyiset resurssit (Inari 2, Utsjoki 1) ovat riittävät.

Inarin ja Utsjoen ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella ei katsota olevan tarvetta erilliseen valvontaeläinlääkärin virkaan. Praktikko-eläinlääkärit ovat jakaneet kunnille määrätyn valvontatyön v. 2015 alusta lähtien. Jääviysoongelmat on pyritty ratkaisemaan jakamalla työtehtäviä viranhaltijoiden kesken siten, ettei valvontatehtäviä suorita henkilö, joka on kyseiseen valvontakohteeseen kiinteässä asiakassuhteessa. Jääviysoongelmia ei voi kuitenkaan täysin estää ja siksi yksikössä onkin tavoitteena ostaa valvontaeläinlääkärin palvelut toiselta yhteistoiminta-alueelta mahdollisuuksien mukaan jo vuonna 2017.

Poroelinkeinon työt (porojen loislääkintä ja porojen muu terveyden- ja sairaanhoito) aiheuttavat kovaa kuormitusta syyskuun lopulta helmi-maaliskuulle saakka. Kunnaneläinlääkärit toimivat niin halutessaan myös aluehallintoviraston sivutoimisina tarkastuseläinlääkäreinä alueen poroteurastamoilla, mikä lisää kuormitusta entisestään. Porotalous on alueellisesti merkittävä elinkeino, joten eläinlääkintähuollon tulee tarjota elinkeinolle riittävät resurssit ja vankkaa osaamista. Poroerotusajalle onkin varattu neljännen kunnaneläinlääkärin määräaikainen (3 kk) virka kuormitusta keventämään.

Tukipalvelut

Eläinlääkäreiden vastaanottotilojen siivouksesta huolehtii Ivalossa päivittäin Inarin Kiinteistöt oy. Utsjoella on vaatimattomat vastaanottotilat, joiden siivouksesta huolehtii tilojen vuokraaja (Luke). Karigasniemen (Kaamasmukan) vastaanotto on kunnaneläinlääkärin kodin yhteydessä, ja sen puhtaanapidosta ja huollosta vastaa eläinlääkäri itse.

Toistaiseksi yhteistoiminta-alueen eläinlääkintähuollossa ei ole avustajia eikä välinehuoltajia. Eläinlääkäri käyttää tapauskohtaisesti avustajana toimenpiteissä joko kollegaa, lähisukulaisiaan, satunnaisia harjoittelijoita tai potilaan omistajia. Välinehuolto on ollut pääsääntöisesti eläinlääkärien itsensä vastuulla. Eläinlääkäreillä on myös mahdollisuus käyttää Ivalon terveyskeskuksen välinehuollon palveluita.

Ympäristöyksikön toimistos sihteeri sekä sosiaali- ja terveysosaston hallintosihteeri sekä muut kunnan tarjoamat palvelut ovat tarvittaessa myös eläinlääkintähuollon käytettävissä.

4.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kunnaneläinlääkärin virkaan voidaan valita vain laillistettu eläinlääkäri ja viran kelpoisuusvaatimuksista on säädetty valtioneuvoston asetuksella. Vakinaisia virkoja täytettäessä selvitetään huolellisesti, täyttävätkö hakijat kelpoisuusehdot. Kelpoisuusehtona on Suomessa laillistetun eläinlääkärin tutkinto ja riittävä Suomen eläintauti-, eläinsuojelu- ja elintarvikelainsäädännön tuntemus. Pätevyys on mahdollista hankkia myös työn ohessa (virkaeläinlääkärin peruskurssi tai vastaava).

Sijaisia tai tilapäisiä viranhaltijoita rekrytoitaessa tarkistetaan, että henkilöllä on oikeus toimia eläinlääkärinä tai sijaisena. (Laki eläinlääkärinammattin harjoittamisesta 29/2000 ja siihen tehdyt muutokset). Kun otetaan sijaisiksi eläinlääketieteen opiskelijoita, joilla on väliaikainen oikeus harjoittaa eläinlääkärin-ammattia, selvitetään henkilön osaaminen ja sen perusteella suunnitellaan perehdyttäminen. Vasta-alkajien tukena on aina kokenut eläinlääkäri.

EVIRA on avannut 1.7.2011 internetiin eläinlääkärirekisterin julkisen tietopalvelun. Sieltä saa tiedon, onko henkilö oikeutettu harjoittamaan eläinlääkärin ammattia Suomessa. Sijaisten osalta asia on näin ollen helppo tarkastaa.

Ympäristöyksikön henkilöstölle varataan vuosittain määräraha koulutukseen ammatillisen tietotaidon ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi. Mahdollisuuksien mukaan pyritään myös osallistumaan kaikkiin AVI:n järjestämiin koulutuksiin Lapin läänin alueella. Laajemmista koulutuskokonaisuuksista sovitaan / päätetään erikseen tapauskohtaisesti.

Kunnaneläinlääkäreiden tehtäväkuvaukset laaditaan siten, että eläinlääkärit voivat keskittyä eläinlääkintähuoltolain mukaisiin tehtäviin, heille ei määrätä yleishallinnon tms. tehtäviä.

Kunnaneläinlääkäreiden koulutussuunnitelma:

- Virkaeläinlääkärin valvontatehtävät -koulutus mikäli sopivaa on tarjolla.
- Kunnaneläinlääkärit perehdytetään Traces-sovelluksen käyttöön. Mikäli aiheesta ei ole tarjolla koulutusta, yksilöllistä ohjausta on saatava Avista tai Evirasta
- Nautojen terveydenhuoltoon liittyvää koulutusta, mikäli sopivaa on tarjolla
- Mahdollisuus osallistua eläinlääkäripäiville 1-3 pv:n ajan vähintään kolmen vuoden välein (1 eläinlääkäri/vuosi)
- Poronlihan tarkastuseläinlääkäreiden sekä kunnaneläinlääkäreiden koulutuspäivät vuosittain (Lapin AVI).
- muut koulutukset kysynnän ja tarjonnan mukaan

Koulutuksiin on mahdollisuus osallistua myös etäyhteydellä.

Kaikille eläinlääkäreille annetaan mahdollisuus osallistua Inarin kunnan järjestämiin koulutuksiin (atk-ohjelmat, asiakaspalvelu, työsuojelu ym.)

4.4 Yksityinen palvelutarjonta

Yhteistoiminta-alueella ei ole yksityisiä palveluntarjoajia. Lähimmät yksityiset eläinlääkärit toimivat Rovaniemellä.

5 Tietojärjestelmät

Jokaisella vastaanotolla on internet-yhteys sekä kunnan hankkima potilaspraktiikkaohjelma (ProvetNet), jota kaikki eläinlääkärit (myös sijaiset) käyttävät ensisijaisena potilasohjelmanaan.

Tietojärjestelmien ylläpito ja tekninen apu on keskitetty LapIT Oy:lle, joka on Pohjois-Suomen alueella toimiva IT-alan palveluyritys, asiakkaina kuntasektorin, julkishallinnon, pk-sektorin ja terveydenhuollon paikalliset organisaatiot ja yritykset. Lähitukena toimivat Inarin kunnan ATK-palvelut.

Inarin ja Utsjoen alueelta on lähetetty vuosittain muutamia eriä eläimiä ja eläintuotteita EU:n alueelle ja kolmansiin maihin. Eläinlääkärit ovat perehtyneet **TRACES**-järjestelmään. Utsjoen eläinlääkäri huolehtii Traces-todistusten laatimisesta, mikäli Ivalossa ei ole järjestelmän hallitsevaa eläinlääkäriä. Inarin kunta huolehtii siitä, että eläinlääkärit saavat aiheesta koulutusta, mikäli sitä on tarjolla.

Kunnaneläinlääkärit hallitsevat **Naseva**- järjestelmän. Uudet eläinlääkärit perehdytetään tarvittaessa siihen. Perehdyttämiseen pyydetään tarvittaessa apua järjestelmän ylläpitäjiltä.

Inarin kunnan maaseututoimi on mukana ympäristöyksikössä. Eläinlääkärit saavat tarvittaessa apua heiltä, esim. eläintenpitäjärekisteri, kartturi, IACS.

6 Yhteistyö ja viestintä

6.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Inarin kunnassa on laadittu viestintäohjelma, jota kaikki hallintokunnat noudattavat. Erityistilanteiden viestinnästä on ohjeet kunnan valmiussuunnitelmassa. Ympäristöterveydenhuoltoa varten on toimialakohtainen valmiussuunnitelma, jossa kuvataan myös erityistilanteiden viestintä.

Eläinlääkintähuollon viestinnästä vastaa ensisijaisesti kunnaneläinlääkäri Marja Nuorgam. Muut kunnaneläinlääkärit voivat myös kertoa ajankohtaisista asioista tiedotusvälineille. Hallintotason viestinnästä vastaa ympäristöyksikön johtaja.

Yhteydenpito aluehallintovirastoon tapahtuu pääsääntöisesti sähköpostitse tai puhelimitse.. Läänineläinlääkäreistä on lähes aina joku tavoitettavissa ja yhteydenpito on säännöllistä ja luontevaa. Muiden viranomaistahojen, kuten poliisi, kanssa pidetään yhteyttä tarvittaessa. Poliisille toimitetaan kopiot eläinsuojelupäätöksistä. Kunnan terveysviranomaisiin on jatkuva yhteys, koska eläinlääkintähuollon toimitilat ovat Ivalossa samassa rakennuksessa kuin ympäristöyksikön muut toiminnat ja terveyskeskuksen naapurissa. Ympäristöterveydenhuollon edustajat ovat mukana tartuntatautien johtoryhmässä ja terveyden edistämisen työryhmässä.

6.2 Erityistilanneviestintä

Erityistilanneviestintä on otettu huomioon Ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa, joka on päivitetty v. 2015. Tavoitteena on päivittää suunnitelma vuoden 2017 loppuun mennessä.

7 Maksut

Eläinlääkintähuoltolain 22 §:n mukaan kunta voi osallistua peruseläinlääkäripalvelusta ja kiireellisestä eläinlääkäriavusta kotieläimen omistajalle tai haltijalle aiheutuneisiin kustannuksiin. Varmistukseksi sen, että sairasta eläintä ei jätetä hoitamatta matkoista johtuvien kustannusten takia ja turvatakseen kuntalaisten tasapuoliset oikeudet lakisääteisten peruspalvelujen käyttäjinä, pitäisi kuntien asettaa tietty omavastuuosuus matkoista johtuviin kustannuksiin (kunnallisen eläinlääkäritaksan matkasta riippuva käyntimaksu ja kilometrikorvaukset) ja subventoida eläinlääkäripalvelujen käyttöä omavastuuosuuden ylittävältä osalta. Jokaisella kunnalla on lain nojalla mahdollisuus päättää omista subventioistaan, mutta suositeltavaa on tehdä päätös koko yhteistoiminta-alueen osalta.

Inarin kunnassa ei ole maksettu ns. subventioita tuotantoeläinten omistajille eläinten hoidosta aiheutuneisiin kustannuksiin. Mikäli päivystysaluetta pyritään laajentamaan, niin subventiot on syytä ottaa käyttöön.

Klinikkamaksut ovat käytössä Ivalon (10 €) ja Utsjoen (5 €) vastaanotolla. Klinikkamaksu on erisuuruinen vastaanottojen eritasoisesta varustelusta johtuen. Maksun suuruus ja poikkeukset maksun perinnästä on määritelty ympäristöterveydenhuollon maksutaksaan, joka päivitetään säännöllisesti.

Valvonnasta peritään maksut Ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukaan, jonka on asettanut Inarin kunnan sosiaali- ja terveystalokunta. Päivitetty taksa on ollut voimassa 1.12.2016 lähtien.

8 Valvonnan toimeenpano

Valvonnan toimeenpano on mahdollisuuksien mukaan riskiperusteista ottaen kuitenkin huomioon säädösten edellyttämät vaatimukset. Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana valvontana.

8.1 Hankkeet

Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan aluehallintoviraston hankkeisiin.

8.2 Eläinten terveyden valvonta

Kunnaneläinlääkäri huolehtii eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta kunnan alueella. Kunnan on huolehdittava kunnaneläinlääkärille eläintautilaissa ja helposti leviävien eläintautien vastustamisesta annetun laissa (488/1960) säädettyjen, tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä.

Kuntien osalta erillisten toimintaohjeiden laatimista ei suoraan edellytetä, mutta valvonta-asetuksen 4. artiklassa edellytetään, että toimivaltaisilla viranomaisilla on valmiit varosuunnitelmat ja ne ovat valmiita toteuttamaan suunnitelmat hätätapauksissa. Vaatimus kattaa siis myös kunnan toimivaltaiset viranomaiset.

Läänineläinlääkärillä on oikeus tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella saman aluehallintoviraston toimialueella, ja Eviralla on vastaava oikeus kaikkien eläinlääkärien ja koko maan osalta. Osa kunnaneläinlääkäreistä on nimetty valmiuseläinlääkäreiksi, jotka ovat saaneet lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön.

Yhteistoiminta-alueen eläinlääkäri Marja Nuorgam kuuluu Lapin alueen valmiuseläinlääkäritiimiin.

Poikkeustilanteessa välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito pyritään varmistamaan ensisijaisesti alueen sisäisin järjestelyin. Tarvittaessa käytetään hyväksi pieneläinten osalta lähimpiä yksityisiä palveluntarjoajia, jotka ovat Rovaniemellä. Valmiuseläinlääkäri Marja Nuorgam osallistuu mahdollisuuksien mukaan koulutuksiin, erityisesti Lapin läänin alueella ja Lapin lääniä koskevissa aiheissa.

8.2.2 Eläintautiepäilyt ja –tapaukset

Tarttuvat eläntaudit jakautuvat lakisääteisesti vastustettaviin ja muihin tarttuviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavat eläntaudit jaetaan edelleen helposti leviäviin, vaarallisiin ja valvottaviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustustoimenpiteistä vastaa virkaeläinlääkäri. Joidenkin lakisääteisesti vastustettavien eläintautien vastustustoimenpiteistä on säädetty eläintautilain nojalla erillissäädöksiin. Myös joitakin muita kuin lakisääteisesti vastustettavia eläintauteja koskee velvollisuus ilmoittaa eläntaudin esiintymisestä maa- ja metsätalousministeriön vastustettavista eläintaukeista ja eläintautien ilmoittamisesta antaman päätöksen nro 1346/95 mukaisesti.

Epäily tarttuvan eläntaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti kahdella tavalla, joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Eläinlääkäri ammattitaidollaan arvioi, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteen ottamisesta tekee Evira.

Vaikka Suomen eläintautitilanne on useimpien vastustettavien eläintautien osalta erinomainen, saattaa erityisesti lisääntyvä kansainvälinen eläinkauppa ja muu liikenne muuttaa tilannetta nopeastikin, joten epäilyn kynnyks on syytä pitää riittävän alhaisena. Tarttuvaa eläintautia todettaessa on varmistettava tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi tarvittavien toimenpiteiden tehokas toimeenpano, epidemiologinen selvitys ja jälkihoito sekä yhteistyö elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi ja uusien tartuntojen torjumiseksi.

Erityispiirteensä yhteistoiminta-alueella tuo yhteinen raja Venäjän kanssa. Venäjän puolelta Suomeen karannut koira muodostaa aina raivotautiriskin. Tapauksen määrä on kuitenkin vähäinen, joten lopullinen riski jää pieneksi. Mahdollisesti kiinniotettujen koirien kanssa toimitaan eläinlääkintähuollon lainsäädännön mukaan. Varsinaista karanteenitarhaa ei yhteistoiminta-alueella ole, joten Inarin kunnan löytöeläintarha toimii sellaisenaan tarvittaessa. Tarhanpitäjää ohjeistetaan toimimaan asianmukaisesti karanteenihoidon vaativan koiran kanssa.

Metsästäjiä on muistutettu raivotautirokotuksen voimassaolon tärkeydestä.

8.2.3 Zoonosien valvonta

Osa eläintaukeista voi tarttua myös ihmiseen aiheuttaen ihmisen sairastumisen, esimerkiksi salmonellatartunnat ja eräät influenssat. Kunnaneläinlääkäriä koskee velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonosien esiintymisestä toimialueensa tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkärille, ja tämä velvoite on kirjattu vastustettavista eläintaukeista ja eläintautien ilmoittamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen 7a §:ään.

Inarin kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaa johtava lääkäri Outi Liisanantti, puh. Utsjoella xx

8.2.4 Terveysvalvontaohjelmat

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaukeille on erillislainsäädännöllä säädetty terveysvalvontaohjelmien vähimmäistasosta. Terveysvalvontaohjelmiin liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta.

Kuntayhtymän alueella ei ole varsinaisia lammastiloja eikä siipikarjatoimintaa lukuun ottamatta harraste-eläimiä ja pieniä kotikanaloita.

Tuberkuloosivalvontaan kuuluvia tarhattuja hirvieläimiä ei ole.

Syrjäisyysasetuksen perusteella Lapissa saa haudata tilalla kuolleet tai lopetetut nautaeläimet. BSE-näytteenotosta on ohjeistettu alueen tuottajia, jotta kaikki ikärajan ylittäneet ihmisravinnoksi käytettävät naudat testataan BSE-taudin varalta.

8.2.5 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Yhteistoiminta-alueella sijaitsee yksi kalanviljelylaitos ja 12 luonnonravinnelammikkoa. Kalantutkimus ja vesiviljely on keskitetty Luonnonvarakeskuksen (Luke) omistamaan suuri vesiviljelylaitokseen Inarin kirkonkylällä. Laitosta valvotaan säännöllisesti kerran vuodessa Eviran ohjeiden mukaan. Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus. Luonnonravinnelammikoihin kohdistetaan valvontaa (asiakirjatarkastus) joka neljäs vuosi.

Näytteenotto:

Vesiviljelylaitos ottaa vaaditut eläintautinäytteet itse ja toimittaa ne tutkittavaksi Eviralle.

Kalanviljelylaitoksella on erittäin asiantunteva henkilökunta ja hyvin toimiva omavalvonta, joten erityisiä riskiperusteita joiden perusteella valvontaa tulisi nostaa nykyisestä, ei ole.

Laitoksen valvonta kuuluu kunnaneläinlääkäri Marja Nuorgamille. Valvonnan ohjaukseen pyydetään tarvittaessa ohjausta Eviran Oulun laitokselta ja aluehallintovirastolta.

8.2.6 Muu tautiseuranta

Evira pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Yhteistoiminta-alueen valvontaeläinlääkäri vastaa siitä, että näytteet otetaan määräajassa ja vastaa näytteenoton toteutumisesta.

8.2.7 Eläimistä saatavat sivutuotteet

8.2.7.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä

Kunnaneläinlääkärit hyväksyvät teknisten tuotteiden varastointilaitokset, tilarehustamot, tilakohtaiset polttolaitokset ja osan teknisistä laitoksista. Laitoksen hyväksymisestä ja hyväksynnän peruuttamisesta on ilmoitettava välittömästi EVIRAan. Inarin alueella on kaksi tilarehustamoja ja yksi tekninen laitos. AVI:n lista valvontasuunnitelman liitteenä.

8.2.7.2 Laitosten valvonta

Tilarehustamoiden ja teknisen laitoksen valvonnasta vastaavat kunnaneläinlääkärit AVI:n määrittelemällä valvontatiheydellä.

8.2.7.3 Sivutuotteiden hautaaminen

Koko toimialue on raatojen keräilyalueisiin kuulumatonta ns. syrjäistä aluetta, jossa hautaaminen tietyin edellytyksin on sallittua.

Porourastamoiden sivutuotteiden hautaamista valvotaan teurastamojen valvonnan yhteydessä ja jätemontut tarkastetaan tarvittaessa keväällä. Muiden sivutuotteiden (kalanviljelylaitosten

sivutuotteet, leikkaamojen ja muiden elintarviketuotantolaitosten sivutuotteet) hautaamista valvotaan laitosten muun valvonnan yhteydessä.

Inarin kunnan ympäristöyksikkö vastaa myös ympäristönsuojelun tehtävien hoitamisesta Inarin ja Utsjoen alueella, joten sivutuotteiden hautaamista valvotaan yhteistyössä ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisten kanssa.

Tarkastuksista tehdään aina tarkastuskertomus ja otetaan valokuvia. Havaittujen puutteiden korjaamisesta annetaan kirjallinen kehoitus/määräys korjata puutteet määräaikaan mennessä.

Hautausilmoitukset vaaditaan Eviran uusimman tulkinnan mukaan vain vastustettavien eläintautien tautitapauksista.

Yhteistoiminta-alueella alueella on toistuvan ohjeistuksen myötä päästy tilanteeseen, jossa oletettavasti pääsääntöisesti kaikista haudattavista naudoista on saatu hautausilmoitus. Tämä on todettu AVI:n kanssa tehdyssä seurannassa nautarekisteriin ilmoitetuista poistotavoista. Vuosiyhteenveto hautauksista toimitetaan Lapin aluehallintovirastoon vuosittain tammikuun loppuun mennessä.

ONKO NÄIN?

8.2.7.4 Käsittelemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat

Vuonna 2010 on saatu käyttöön haaskarekisteri, johon kunnaneläinlääkäri on velvoitettu syöttämään toimijan tiedot välittömästi, kun haaskapaikan aloitusilmoitus jätetään kunnaneläinlääkärille. Luonnonvaraisia eläimiä ruokittaessa on jokaisesta käyttökerrasta ilmoitettava sivutuotteiden keräyskunnan ja käyttökunnan kunnaneläinlääkärille ennen kuin sivutuotteita viedään haaskapaikoille. Käyttökunnan kunnaneläinlääkäriin tulee kieltää sivutuotteiden käyttö, mikäli aineksessa on tautiriski tai lääkettä.

Haaskoina on käytetty pääasiassa kalanviljelylaitokselta peräisin olevia poistettuja emokaloja. Laitoksia on ohjeistettu pitämään kirjaa ja antamaan asianmukaiset sivutuotelähetteen luovuttamistaan sivutuotteista.

Haaskapaikkojen valvonta tehdään yhteistyössä ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa. Eläinlääkintähuollon resurssit eivät riitä erämaahan vietyjen haaskojen valvontaan kiireisenä talvikautena.

Haaskoja koskevaan kirjanpitoon liitetään myös merkinnät mahdollisista kielloista käyttäjä jotain materiaalia haaskana tai ulkokoerien ruokintaan (esim. liikenteessä kuolleet porot, jotka on loislääkitty eikä lääkityksen ajankohta ole tiedossa).

ONKO REKISTERI KÄYTÖSSÄ?

8.2.8 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti ja sen valvonta

Nautojen, sikojen, lampaiden ja vuohien sekä munintakanojen pitäjien on ennen eläinten pidon aloittamista rekisteröidyttävä eläintenpitäjäksi oman kuntansa maaseutuelinkeinoviranomaiselle.

Ammattimaisesti nautaeläimiä, sikoja, lampaita tai vuohia ostavan tai myyvän henkilön on rekisteröidyttävä eläinvalittajaksi aluehallintovirastoon. Kalanviljelylaitosten on rekisteröidyttävä vesiviljelyrekisteriin.

Rekisteröintiä valvovat ELY-keskusten tarkastajat tiloilla. Aluehallintoviraston läänineläinlääkärit vastaavat valvonnan johtopäätösten sekä valvonnasta mahdollisesti annettavien seuraamusten antamisesta.

8.2.9 Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Mikäli aluehallintovirasto ilmoittaa, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti, niin läänineläinlääkäriltä pyydetään tarkempia ohjeita tarkastuksesta ja mahdollisesta näytteiden otosta. Tuontiasiakirjat tarkistetaan Tracesista, mikäli ne sieltä löytyvät, tai pyydetään tuojaa esittämään asiakirjat. Mikäli eläin tai tuote on jo saapunut kunnan alueelle eikä ole rajanylityspaikalla, tarkastuksen suorittaa kunnan virkaeläinlääkäreistä valmiuseläinlääkärinä toimiva kunnaneläinlääkäri tai varahenkilö. Läänineläinlääkäriltä ja tarvittaessa poliisilta pyydetään tarvittaessa apua, mikäli eläin on palautettava lähtömaahan tai lopetettava. Eläimen tallettaminen tai määrääminen karanteeniin ei ole mahdollista, koska karanteeniin hyväksytyjä tiloja ei ole. Mikäli eläin tai tuote on rajanylityspaikalla, toimivaltainen viranomais on tullit. Kunnaneläinlääkäri antaa tarvittaessa virka-apua tullille.

8.2.10 Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti

8.2.10.1 Sisämarkkinatuonti ja -vienti

Tiettyjen eläinten ja tuotteiden sisämarkkinatuojat ja viejät rekisteröityvät tai hakevat tuontilupaa EVIRA:ta. Tuotavien erien mukana tulee seurata lähtömaassa virkaeläinlääkärin myöntämä TRACES-terveystodistus ja/tai muut asiakirjat. Tuojan velvollisuutena on tarkastaa kaikki tuontierät. Mikäli näissä ilmenee puutteita, on tuoja velvollinen ilmoittamaan asiasta valvovalle virkaeläinlääkärilleen.

Mikäli aluehallintovirastosta tulee ilmoitus siitä, ettei saapuva erä täytä tuonnin ehtoja, toimitaan asiassa tapauskohtaisesti, kiireellisyysjärjestys huomioiden, läänineläinlääkärin ohjeistusta noudattaen.

Hylätyistä eristä (nykyään myös lemmikkieläintuonneista tehty hallinnolliset päätökset) tulee ilmoittaa EVIRA:an. Annettujen määräysten toteutuminen seurataan aina, esim. varmistamalla, että eläimet on palautettu alkuperämaahan tai että ne on lopetettu. TRACES –terveystodistuksen teko voi realistisesti tulla eteen esim. kilpaporojen vientiin tai tuontiin liittyen.

Kunnaneläinlääkäreille on aluehallintoviraston tilaisuuksissa anettu TRACES-järjestelmän käyttökoulutusta, mutta käytännön käyttökokemusta on vähän. Tarvittaessa pyydetään apua läänineläinlääkäriltä.

8.2.12.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää virkaeläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. On varmistettava huolellisesti, että vientikohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät.

Traces-sovellusta käyttävät virkaeläinlääkärit huolehtivat siitä, että eläinten vientiasiakirjat ovat kunnossa ja tarpeelliset näytteet on otettu ja tarkastukset tehty ennen vientiä.

8.3 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinsuojeluvalvontaa. Alueellisten ja paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti. Kunnaneläinlääkäri ja poliisi valvovat em. säädösten noudattamista yhteistoiminta-alueella. Eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säädösten ja määräysten noudattamista yhteistoiminta-alueella valvoo lisäksi terveystarkastaja.

Suunnitelmalliset eläinsuojelutarkastukset jaetaan kunnaneläinlääkäreiden kesken jääviydet huomioiden. Tarkastuksissa on mukana kamera, muistiinpanovälineet ja/tai sanelukone. Tarkastuksista laaditaan aina tarkastuskertomus, joka voidaan kirjoittaa heti tarkastuksen yhteydessä tai tarkastuksen jälkeen toimistolla. Tarkastuspöytäkirja saatetaan tiedoksi asianosaiselle. Mikäli puutteita havaitaan, tehdään päätös ja annetaan määräys korjata puutteet määräajassa. Päätös toimitetaan asianosaiselle todisteellisesti (saantitodistus tai haastemies).

Uusintatarkastukset tehdään heti kun annettu määräaika on kulunut. Mikäli puutteita ei ole korjattu, asian käsittely siirtyy poliisille tai aluehallintovirastolle mahdollisia pakkotoimia varten.

Eläinsuojelusäännösten vastaista menettelyä havaitessa kuntayhtymässä ryhdytään tarvittaviin pakkotoimiin (mm. huostaanotto tai eläimen lopettaminen EsL:n 44§:n perusteella). Kiireellisissä tapauksissa eläimille voidaan järjestää hoitoa muualta siten, että koirat ja kissat toimitetaan kunnan löytöeläintarhalle (Kamisasak). Hevosille ja naudoille pyritään järjestämään hoitoa tapauskohtaisesti. Tyhjiä navetoita on molempien kuntien alueella ja vapaita tallipaikkoja löytyy tarvittaessa muutamalle hevoselle.

Tarkastuskertomuksista/päätöksistä lähetetään viipymättä kopiot Lapin aluehallintovirastoon läänineläinlääkärille. Päätökset toimitetaan myös paikalliselle Inarin poliisille.

Eläinsuojelutarkastuksiin liittyvät sähköiset asiakirjat tallennetaan kunnan palvelimelle (Ympäristöyksikön R-kansio), paperikopiot Eläinsuojelukansiossa.

8.3.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäilyyn perustuvat tarkastukset tehdään mahdollisuuksien mukaan parityönä. Tarkastajien tulee olla esteettömiä, joten eläinlääkärin työpariksi pyydetään poliisi tai ympäristöyksikön muu viranhaltija (esim. terveystarkastaja) mikäli mahdollista.

Tarkastuksia suoritetaan pääsääntöisesti silloin, kun on aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan, käytetään tai kuljetetaan säädösten vastaisesti. Viranomaisella on epäilyn perusteella oikeus tarkastaa eläin ja sen pitopaikka sekä eläimen pitoon ja hoitoon liittyvät välineet, ruoka ja juoma. Epäilyn perusteella tarkastuksia suoritetaan myös kotirauhan piirissä. Tarkastuksilla annetaan neuvontaa ja ohjausta eläinten hoidossa. Havaittaessa eläinsuojelulainsäädäntöä rikotun, annetaan tarkastuksilla hallintopäätöksellä kieltoja ja määräyksiä ja ryhdytään tarvittaessa myös kiiretoimenpiteisiin.

8.3.2 Tiloilla tehtävät EU-eläinsuojelutarkastukset

Mikäli määräyksiä aluehallintovirastolta tulee, kiinnitetään erityishuomiota jääviysoongelmiin ja teetetään tarkastukset tarvittaessa sellaisella eläinlääkärillä, jolla ei ole kiinteää asiakassuhdetta asianomaiseen tilaan.

8.3.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Inarin alueella toimii 10-15 rekikoiratarhaa, joissa koirien määrät vaihtelevat n. 30:stä lähes 200:aan. Lisäksi alueella käy joulu/talvisesongin aikana ulkopuolisia yrittäjiä, jotka järjestävät ohjelmapalveluja asiakkailleen joko suoraan tai alihankintana paikalliselle matkailuyrittäjälle.

Rekikoiratarhojen lisäksi pari yritystä tarjoaa ratsastukseen liittyviä ohjelmapalveluja ja muutama poronostaja pitää ns. matkailuporoja poroajeluja varten tai turistien nähtävänä.

Rekikoiratarhat on tarkastettu vuosittain. Tarhat, joilla on ollut puutteita, on tarkastettu uudelleen.

Ohjelmapalveluyritysten toimintaa valvotaan yhteistyössä ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun kanssa, sillä toimintaa joudutaan valvomaan muidenkin lakien nojalla (terveydensuojelulaki, ympäristönsuojelulaki)

Inarin ja Utsjoen alueella ei ole pienteurastamoita. Poroteurastamoiden valvonta kuuluu aluehallintovirastolle ja sen nimeämille tarkastuseläinlääkäreille.

Suunnitelmalliset eläinsuojelutarkastukset pyritään mahdollisesti jo v. 2017 tekemään ostopalveluna. Lista valvontakohteista ja tarkastussuunnitelma v. 2017 ovat tämän suunnitelman liitteenä.

8.3.4 Eläinsuojeluvalvojat

Kuntayhtymän alueella ei toimi tällä hetkellä aluehallintoviraston valtuuttamia eläinsuojeluvalvoja.

8.3.5 Eläinkuljetukset

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan eläinkuljetussäädösten vastaisella tavalla, on poliisilla, kunnaneläinlääkärillä ja aluehallintovirastolla oikeus tarkastaa eläinkuljetus. Porojen lastausta kuljetusrekkeihin valvotaan, kun se on mahdollista ja aikataulut sen sallivat (kuljetusrekka erotusaidalla eläinlääkärin siellä vielä ollessa). AVI:n määräämät kuljetustarkastukset pyritään tekemään (alueen virkaeläinlääkärit toimivat myös AVI:n sivutoimisina poronlihan-tarkastuseläinlääkäreinä).

8.3.6 Teurastamot ja pienteurastamot

Inarin kunnassa on kolme poroteurastamoja ja Utsjoella kaksi. Toivoniemen poroteurastamolla on lupa loppuun teurastaa myös hirviä ja karhuja.

8.4 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Eläinten lääkitsemisessä, lääkkeiden käytössä, luovuttamisessa ja määräämisessä sekä lääkekirjanpidossa noudatetaan asianomaista lainsäädäntöä. Kunnaneläinlääkärin lääkekirjanpito on aina ajantasainen, koska jokaisella on käytössään praktiikkaohjelmisto.

8.5 Tukivalvonta

Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa ovat viljelijöitä velvoittavat ns. täydentävät ehdot. Näiden ehtojen noudattaminen on EU:n viljelijöille maksamien suorien tukien ja EU:n osittain rahoittamien ympäristötuen, luonnonhaittakorvauksen ja eläinten hyvinvointituen maksamisen edellytys.

Edelliseen liittyviä kunnaneläinlääkärille kuuluvia tehtäviä ovat mm. maitohygieniatarkastukset. Maitohygieniatarkastuksista laaditaan asianmukainen tarkastuspöytäkirja, joka lähetetään tarvittaessa aluehallintovirastoon mahdollisia jatkotoimia varten. Alueen tilat on pääsääntöisesti tarkastettu v. 2015-2016.

Kunnaneläinlääkärit ovat eläinlääkäriliiton tulkin mukaan asiakassuhteen vuoksi jäävejä tekemään maitohygieniatarkastuksia oman kuntansa alueella.

Suunnitelmalliset maitohygieniatarkastukset pyritään jatkossa tekemään ostopalveluna v. 2017 alkaen.

9 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano

9.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Kunnan/ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisien yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joiden kotipaikka on sen alueella. Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkärin käynnin pitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet. Hyötyeläimiä eivät lain perustelujen mukaan ole seura-, harrastus- tai kilpailutoiminnassa käytettävät eläimet. Eläinlääkintähuoltolain perusteluissa on hyötyeläimiksi luokiteltu myös matkailuelinkeinon liittyvät rekikoirat.

Eläinlääkintähuoltolaki rajaa asiakaspiirin ulkopuolelle kiireettömän hoidon osalta esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen omistajat, joiden virallinen kotikunta on muualla. Laki ei kuitenkaan estä tarjoamista palveluja myös muille kuin oman kunnan asukkaille tai yhteisöille, jos resursseja on riittävästi eivätkä ulkopuolisille annetut palvelut heikennä oman kunnan asukkaiden palvelujen saatavuutta. Kunta voi halutessaan järjestää peruseläinlääkäripalveluja laajemmin, kuin mitä eläinlääkintähuoltolain vähimmäistaso edellyttää.

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa.

9.1.1 Puhelinneuvonta

Ivalon eläinlääkärit ottavat vastaan puheluja arkisin klo 8-9, jolloin annetaan aikoja ajanvarausvastaanotolle ja vastataan muihinkin kysymyksiin. Eläinlääkäri on yleensä asiakkaiden tavoitettavissa arkisin joustavasti myös klo 9-16 välisenä aikana (erotusajan ulkopuolella). Puheluista ei peritä erillisiä palvelumaksuja.

Eva Anunti 0400 291 822
Venla Jyrkinen 0400 298 908
Marja Nuorgam 0400 346 812

9.1.2 Sairaanhoido

Sisältää kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimuksen, hoitotarpeen arvioinnin ja hoidon tai lähettämisen jatkohoitoon. Yhteistoiminta-alueella suoritetaan käytännössä kaikki pehmytosakirurgiset leikkaukset sekä lemmikki- että hyötyeläimille. Leikkaus- ja muita potilaita otetaan tapauskohtaisesti myös oman alueen ulkopuolelta; tämä on tärkeää eläinlääkärin

ammattitaidon ylläpitämiseksi ja hyödyttää viime kädessä myös oman kunnan asukkaiden saamaa palvelua sekä ylläpitää hyviä kollegasuhteita (yhteistyö ja avunanto).

Poroerotusaikaan pyritään siihen, että päivystävä lääkäri ei osallistu erotuksiin, jotta akuutit tapaukset mahdollisimman pienellä viiveellä.

Erytisesti pieneläinten leikkauksissa tulisi vastaanotolla olla käytettävissä avustavaa henkilökuntaa. Tällä hetkellä eläinlääkärit avustavat toisiaan.

9.1.3 Terveydenhoito

Kotieläinten terveydenhoito on järjestetty asiakkaiden tarpeiden mukaisesti, normaalit peruseläinlääkäripalvelut tarjotaan koti- ja hyötyeläimille. Porojen terveydenhoitoon kuuluu mm. porojen loislääkitykset, jotka työllistävät eläinlääkäreitä paljon.

9.1.4 Eläinten lopetus

Kotieläinten ja eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta syntyneet kulut kunta voi laskuttaa aluehallintovirastolta eläinlääkintähuollon määrärahasta.

9.1.5 Todistukset

Kotieläinten terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen yleistutkimuksen perusteella sisältyy peruseläinlääkäripalveluun.

9.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuoltojärjestelmä ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Käytännössä ainoa tällainen yhteistoiminta-alueita koskeva ohjelma on nautatilojen Naseva.

Nautakarjatilaja on koko alueella vain X, joista X on lypsykarjatilaja. Nasevaan liittyneiden tilojen terveydenhuolto voidaan järjestää nykyisin resurssein (Nasevassa 6 tilaa: Inarissa 5, Utsjoella 1). Tilojen edellytetään huolehtivan itse siitä, että määräaikaisten terveydenhuollon tilakäynnit tehdään ajallaan. Terveydenhuoltosopimukset säilytetään sopimuksen tehneen eläinlääkärin toimistolla.

Porojen terveydenhuoltoa varten ei ole vielä valtakunnallista terveydenhuolto-ohjelmaa ja muutkin ohjelmat ovat vasta suunnitteluasteella. Porojen terveydenhuolto on kuitenkin tärkeä ja porojen lukumäärä on monikymmenkertainen muihin kotieläimiin verrattuna, joten porojen terveydenhuoltoon on varattava resursseja.

Porojen terveydenhuoltoon liittyy porojen loislääkintä, joka tehdään syksyllä ja talvella poroerotusten yhteydessä. Eläinlääkärin läsnäolo poroerotuksissa on tärkeää, se edistää eläinsuojelua ja mahdolliset sairastapaukset tulevat nopeasti esille.

9.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Virka-aikaan klo 8-16 kiireellisestä avusta vastaavat kunnaneläinlääkärit, Inarissa p. 0400-398 908 ja 0400 291 822, Utsjoella p. 0400 346 812.

Virka-ajan ulkopuolella päivystysalueeseen kuuluvat yhteistoiminta-alueen kunnat. Päivystys on järjestetty Inari-Utsjoen omana toimintana. Päivystykset jaetaan ympäristöyksikön kolmen eläinlääkäriin kesken. Eläinlääkäreiden työsidonnaisuuden vähentämiseksi tavoitteena on saada neljäs eläinlääkäri mukaan päivystykseen vähintäänkin poroerotusaikana. Päivystyspotilaista suuri osa on pieneläimiä ja niitäkin on vain muutama tapaus viikossa.

Keskitetty päivystysnumero 0600 1 66 33 on maksullinen 1.5.2014 alkaen, 2,89 eur/min + pvm. Alue on harvaan asuttu, eikä alueella pienen eläintiheyden vuoksi ole tarvetta eriyttää pien- ja suurelänpäivystystä.

9.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet

Eläinlääkäripalvelu toimii pääsääntöisesti ajanvarauksella. Asiakkaalta otetaan aina aikaa varatessa puhelinnumero siltä varalta, että aikataulua joudutaan akuuttien tapauksien vuoksi muuttamaan. Asiakkaat suhtautuvat useimmiten muutoksiin joustavasti ja ymmärtävästi. Kiireetön apu pystytään tarjoamaan aina alle kolmen viikon sisään yhteydenotosta.

Ajanvarauksen keskittäminen yhteistoiminta-alueella yhteen paikkaan sekä eläinlääkäreiden keskinäinen työnjako on käytännössä pitkien välimatkojen vuoksi erittäin vaikea toteuttaa eikä kovin suurta synergiaetua synny.

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjän kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. Nykyistä päivystysaluetta voidaan pitää kohtuullisena ottaen huomioon ihmisten vastaavat matkat lähimpään päivystävään lääkäriin. Laki sallii maksimietäisyyksien poikkeamat Lapissa.

9.5 Toimitilat

Ivalon eläinlääkäriin toimitilat valtakunnallisessa ohjelmassa mainitut vaatimukset muilta osin, mutta hevosen pakkopilttuu puuttuu. Lääkkeiden säilytystä varten on varattu jääkaappi, jääviileäkaappi sekä pakastelokeroita. Utsjoen vastaanotto on vaatimattomampi (lähinnä tutkimuspöydällinen huone)

Ivalon vastaanotolla on odotustila ja 2 WC:tä, toimistotilat, riittävä toimenpide/leikkaustila sekä asianmukaiset välinehuoltotilat. Eläinlääkäreille on varattu myös lämmin autotalli, jossa tehdään myös toimenpiteitä mm. poroille.

Vastaanotolla on käytössään ympäristöyksikön sosiaali- ja peseytymistilat (suihku, minikeittiö jne.) sekä ns. lepo huone, johon voi tarvittaessa majoittaa myös päivystäjän ja viransijaisen.

Inarin kiinteistöt oy huolehtii toimitilojen päivittäisestä siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta. Vanhentuneet lääkkeet sekä käytetyt neulat / ruiskut voidaan hävittää terveyskeskuksen kautta.

9.6 Välineresurssit

Ivalon vastaanotolle on hankittu v. 2016 uusi pieneläin tutkimuksiin soveltuva ultraäänilaitte. Lisäksi vastaanotolla on kannettava ultraäänilaitte tuotantoeläinten ultraäänitutkimuksiin (tiineysultrat) sekä Ivalon terveyskeskukselta saadut täyhystyslaitteet. Vastaanoton varusteluun varataan määrärahaa eläinlääkäreiden tarpeiden mukaan (instrumentteja, apuvälineitä, perustutkimukseen liittyviä laitteita jne.).

Ivalon terveyskeskuksessa otetaan tarvittaessa röntgenkuvia pieneläimistä. Kunta laskuttaa kuvauksesta suoraan eläintenomistajaa.

Kunnaneläinlääkäreillä on sekä omia että työnantajan välineitä: hammasvälineet ja normaalit synnytysapuun sekä peruseläinlääkäripalveluun ja kiireellisen eläinlääkäriavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavat instrumentit.

Eläinlääkäreillä on käytössään sekä omia että työnantajan hankkimia suojavaatteita ja suojajalkineita. Vastaanotoilta löytyy erityisvarustus tarttuvien eläintautien ja zoonosien varalta (kertakäyttöiset suojahaalarit, kenkäsuojat ja maskit).

Ivalon vastaanotolla on riittävä laboratoriovarustus: mikroskooppi, sentrifugi, lämpökaappi, verensokerimittari ja virtsastixit. Kunnaneläinlääkärit viljelevät itse lypsylehmien ja lampaiden maitonäytteet utaretulehduksen diagnosoimiseksi ilman viiveitä (Mastix). Virtsan sakka värjätään ja tutkitaan vastaanotolla tarvittaessa, samoin korvaeritteet. Pienen verenkuvan saa tutkittua virka-aikaan terveyskeskuksen laboratorioissa. Päivystysaikaan veren valkosolut on mahdollista tutkia käsin (Bürkerin kammio ja värjäysliuos). Tarvittaessa näytteitä lähetetään eteenpäin tutkittavaksi mm. Vetlabiin, EVIRAAan, Lihateollisuuden tutkimuskeskukseen, Saksaan Gienseniin (raivotautivasta-aineet) ja Laboklinille sekä Berner Oy:lle (allergiatestit).

Onko näin?

Instrumenttien pesua ja desinfiointia varten on Ivalon vastaanotolla ultraäänipesuri ja kuumailmauuni/autoklaavi. Autotallista löytyy iso pesuallas, jossa voi tarvittaessa pestä myös potilaan. Kunnaneläinlääkäri huolehtii tällä hetkellä instrumenttien ja vaatteiden pesusta ja desinfioinnista itse.

Toimistoissa on ajanmukaiset ICT-laitteet (uusitaan v. 2017), tietoliikenne- ja puhelinyhteydet. Potilaskortisto on sähköinen.

9.7 Ostopalvelut

Valvontaeläinlääkärin tehtävät pyritään tekemään ostopalveluna jo v. 2017 mikäli Koillis-Lapin valvontaeläinlääkärin kanssa päästään asiasta sopimukseen.

9.8 Perustason ylittävät palvelut

9.8.1 Erikoiseläinlääkäripalvelut

Eläinlääkintähuoltolaki ei velvoita hankkimaan erikoiseläinlääkäritason palveluita, mutta alueen elinkeinorakenne on joka tapauksessa syytä huomioida yhteistoiminta-alueen eläinlääkäreiden keskinäisessä työnjaossa sekä jatko- ja täydennyskoulutuksessa.

Perustason ylittäviä palveluita tarjotaan satunnaisesti silloin, kun alueella on käytettävissä erikoistuneita eläinlääkäreitä.

9.8.2 Remissiomahdollisuudet

Käytännössä Yliopistollinen eläinsairaala ja hevostlinikat ovat maantieteellisistä syistä lähes tavoittamattomissa. Jatkohoitoa tarvitsevat potilaat (lähinnä luukirurgiaa vaativat pieneläimet) lähetetään pääsääntöisesti Rovaniemelle Ulla Eskeliselle (pieneläinsairauksien erikoiseläinlääkäri), Tuovi Joonalle ym. Yhteistyö yo. pieneläinlääkärien kanssa on hyvää ja kaikki ovat privaattinumeroistaan tavoitettavissa myös vastaanottoaikojensa ulkopuolella. Hevostlikoista lähin on **Oulussa?**

9.8.2 Labortoriopalvelut

Lemmikkieläinten ja hevosten ym. veri- ja virtsanäytteitä tutkitaan soveltuvin osin Ivalon terveyskeskuksen laboratoriossa. Muihin laboratorioihin lähetettäviä näytteitä varten eläinlääkäreiden vastaanotoilla on sentrifugit. Mastiittimaitonäytteitä tutkitaan eläinlääkäreiden vastaanotoilla. Eläinlääkärit viljelevät näytteet itse käyttäen selektiivisiä agareita.

Näytteet lähetetään postitse tai matkahuollon kautta EVIRAn, Itellan ja Matkahuollon ohjeiden mukaan. Eläinlääkärit huolehtivat näytteiden pakkaamisesta ja lähettamisestä itse. Pakkausmateriaaleja on aina eläinlääkäreiden vastaanotoilla (myös tartuntavaarallisia näytteitä varten). Tartuntavaarallisen materiaalin lähettämiseen löytyy ohjeet kansioista ”Toimintaohjeet eläinlääkäreille helposti leviävien eläintautien varalta”. Kansiota säilytetään kunnaneläinlääkärien vastaanotolla.

Tutkimustulokset saapuvat laboratorioista yleensä viivytyksettä faxilla tai eläinlääkäreiden sähköpostiosoitteisiin.

10 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta

Kunnan tulee arvioida suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja laatia siitä arviointiraportti.

Ympäristöterveydenhuollon ja eläinlääkintähuollon valvonnan toteuma käsitellään Inarin kunnan sosiaali- ja terveyslautakunnan ympäristöjaostossa vuosittain joulukuun kokouksessa. Kokouspöytäkirja toimitetaan Lapin aluehallintovirastolle viivytyksettä.

11 Laatu

Eläinlääkintähuoltoon kohdistuvat palautteet käsitellään viivytyksettä yksikön sisäisissä palavereissa. Toimintaa pyritään kehittämään palautteiden myötä, mikäli se on aiheellista ja mahdollista.

Inarin kunnalla on vastuuvakuutukset, jotka koskevat myös mahdollisia eläinlääkärin työssä sattuneita vahinkoja. Vahinkotapauksia ei ole viime vuosina ollut. Inarin kunnan hallintosäännön ja sosiaali- ja terveyslautakunnan ratkaisuvallan mukaan sosiaali- ja terveysosaston osastopäällikkö on toimivaltainen käsittelemään lautakunnan alaisen henkilöstön toiminnasta tehtyjä valituksia, jollei valitus tai kantelu sisällä sellaisia periaatteellisia seikkoja, jotka edellyttävät lautakunnan käsittelyä.

Yhteistoiminta-alue pyrkii kehittämään eläinlääkintähuollon toimintaansa asiakaspalautteen, mahdollisten valitusten ja mahdollisten aluehallintoviraston tarkastusten ja auditointien perusteella.

12 Seuranta ja raportointi

12.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Pienessä yksikössä jokaisella työntekijällä on vastuu huolehtia siitä, että tehtävät hoidetaan loppuun saakka. Keskenäisistä ja vireillä olevista asioista laitetaan muistutukset kalentereihin ja valvontasuunnitelmaan (excell-taulukko). Määräaikaan mennessä annettujen määräysten ja korjauskehotusten noudattamista valvotaan, uusintatarkastukset määräajan päättyessä.

12.2 VASU-raportointi

Valvontasuunnitelmien toteutumisen arviointi tehdään vuosittain Eviran ja AVin määräämien määräaikojen puitteissa. Arvioinnin hyväksyy Inarin kunnan sosiaali- ja terveyslautakunnan ympäristöjaosto. VASU-raportoinnissa noudatetaan Eviran laatimaa ”Ohje kunnalle elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveys- ja hyvinvointivalvonnan raportoimiseksi aluehallintovirastoon” (Eviran toimintaohje 11009). Päävastuu raportin tekemisessä on ympäristöyksikön johtajalla.

12.3. Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

- eläinsuojelutarkastuskertomukset/päätökset
- terveysvalvontaohjelmien käynnit
- tautiepäilyt
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.

Eläinlääkärit ovat huolehtineet itse tarkastuskertomusten ym. lähettämisestä asianomaisille viranomaisille. Ympäristöyksikön johtaja hoitaa vuosiyhteenvedon eläinlääkäreiden kanssa. Ostolaskut ja valvonnan laskutus valtiolta yhteistyössä Taitoa oy:n kanssa.

12.4 Eläintaudeista ilmoittaminen

Kts. kohta 8.2.2

12.5 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Eläinlääkäreiden käynti- ym. tilastot saadaan poimituksi eläinlääkintähuollon potilasohjelmasta ProvetNet. Käynnit on voi eritellä eläinlääkärikohtaisesti, ryhmäkohtaisesti (pieneläimet, tilakäynnit, poroerotukset, hyötyeläimiin kuuluvat raja- ja rekikoirat jne.) sekä kuntakohtaisesti. Luvut on liitetty vuosittaisiin toimintakertomustietoihin.